

**Şems-Mevlânâ Dostluğu -Benlik Duvarından Kerpiç Koparmak-,
Bayram Ali Çetinkaya, İnsan Yay. İstanbul 2007**

Mevlânâ Celaleddin Rumî ve ardından bıraktığı eserleri, âdeta bir dünya mirasıdır; zira onun öğretisi, sadece Müslümanlar arasında değil, farklı inanç ve ideolojilerde de olumlu yankılar bulduğu gibi, farklı ırk ve renkler arasında da rağbet görmüştür. Ölümünün üzerinden yüzyıllar geçmesine rağmen, bir dünya düşünür ve filozofu olarak, eserleri ve fikriyatı güncelliğini ve tazeliğini korumaktadır. Bu hal, yerküre üzerinde çok az kişiye nasip olacak bir imtiyazdır.

Ancak böyle bir ayrıcalığa sahip olan Mevlânâ'yı *hamken yakan ve pişiren*, sonunda *kemâlata/yetkinliğe ulaştırın* Şems-i Tebrizî de unutulmamalıdır. Gizemli bir sûfi olan Şems'in olağan dışı hayat serüveni ve nihayetinde Mevlânâ'yla Konya'da vuslatı, ikiz ruhların ilk buluşmasıdır.

Tek ruhta iki beden olan Mevlânâ ile Şems'in arasındaki ilişkiyi, dostluğu anlatan, Doç. Dr. Bayrama Ali Çetinkaya'nın edebî bir üslupla kaleme aldığı *Şems-Mevlânâ Dostluğu* adlı eser üç bölümden oluşmaktadır.

Kitabın birinci bölümünde ilk olarak Şems-i Tebrizî'nin tek eseri olan *Makâlat*'tan (s.14), Şems'in soyu ve meşrebini (s. 15), Mevlânâ ile ilk buluşmasından (s.18-23), Konya'ya ikinci gelişi ve kayboluşu ve bu kayboluşun Mevlânâ'daki yansımalarından (s. 23-30) bahsedilmiştir. Daha sonra Şems'in mistik ve psikolojik açıdan kişilik analizi yapılarak (s. 31-40) Mevlânâ ile Şems arasındaki dostluğun ulaştığı noktaları iki mürid/iki mürid arasındaki mektuplardan da örnekler vererek açıklamaya çalışılmıştır. (s. 40-78)

Yazar özellikle bu bölümde, Şems olmasaydı Mevlânâ'nın belki de babası gibi ikinci bir "sultânü'l-ulema" olarak medrese hocası olarak kalacağını, dar bir coğrafyada bilinen biri olacağını vurgulamış, buna mukabil Mevlânâ'nın da olmaması durumunda Şems'in de tanınan biri olamayacağını belirtmiştir. Yazar'a göre Şems ve Mevlânâ'nın buluşması "ikiz ruhların" iki ayrı bedende, ama tek ruhta kavuşmasıdır. Tebrizli Şems, Mevlânâ'yı ateşlemiş, fakat öyle bir infilak karşısında kalmıştı ki, onun alevleri içinde kendisi de yanmıştı. Aslında Şems-i Tebrizî'nin gelişi, Mevlânâ'nın kendisine gelmesini dolayısıyla kendi kendini keşfetmesine sebep olmuştur. Mevlânâ, kaybolan Şems'i kendi ruh ve bedeninde bulmaktadır.

İkinci bölümde ise semâdan bahsedilmektedir. Yazara göre semâ, ikiz ruhların konuşma dilidir. Semâ tarif edilemeyen ve anlatılamayan bir aşk ve muhabbetin yansımasıdır. Onda zikir, müzik ve bilim/maddî âlem birbiriyle bir senteze ulaşmıştır.

Bu bölümde ilk olarak semânın çıkış noktası (s.87), Mevlânâ için semâ'nın anlamı (s.89), semâ ve aşk, semâ ile Şems'ten (s.105-114) bahsedilmiştir. İkinci

olarak ise, tefekkür ve bilimin sentezi semâ başlığı altında semânın zikir, müzik ve bilimle olan ilişkisi anlatıldıktan sonra semânın sembolleri ve semâya tepkilerden bahsedilmiştir.

Üçüncü ve son bölümde Mevlânâ öğretisinde müzik ve neyden bahseden yazara göre müzik, Mevlânâ'nın gözünde, filozofların dediği gibi, gök cisimlerinin dönüş seslerinden doğmuştur; ancak Mevlânâ, âşıkların gıdası dediği müziğin, cennette duyulan nağmeler olduğundan asla kuşku duymaz. Onun için müzik ruhu diriltir, hem bedeni hem de nefsi bütün kem hallerden arındırır ve saflaştırır.

Kitabın son bölümünde yazar, filozoflar ve müzik ilişkisinden (s.139-143), Mevlânâ'ya göre müziğin ne olduğundan (s.144-150) bahsettikten sonra, Mevlânâ'nın dilindeki müzik aletlerini anlatmıştır. Örneğin Mevlânâ'ya göre saz, naz etmeyi bilmeyen bir aletken (s.152), davul heyecanlandırır (s.153), zurna ağlayan (s.153), rebâb âşıkların dili ve sesi olan (s.154) müzik aletleridir. Son olarak bu bölümde, Mevlânâ'nın nefesinden üflenen ney'in ne manaya geldiğini anlatan yazara göre ney, Allah'ın sırlarından insana fısıldanan sestir.

Şems-Mevlânâ Dostluğu isimli bu çalışma, akıcı ve edebî üslubuyla okuyucusunu yormayan ve Mevlânâ ve Şems'i tanımak isteyen gönül dostları için okunmaya değer eserlerden biridir.